دوفاق المدارس العربیه په نصاب کښې داخل
اود سوال او ځواب په ښائسته انداز کښې ليکل سوی

پښتو

خلاصة التجويد

تالیف

الشیخ القاری اظهار احمد تهانوی
استاذ شعبه تجوید و قراءات دعوه اکیڈمی اسلام اباد

پښتو ژباړه

قاری فضل الحق حقانی

الناشر
مکتبة القراة والتجوید
کانسی روڈ شالدره کوئٹه

Maktaba Tul Ishaat.com

Maktaba Tul Ishaat

تمام فنون کے کتب ہمارے ویب سائٹ اور پلے سٹور سے فری ڈاون لوڈ کریں۔ ہم روزانہ کی بنیاد پر اس میں مزید نئے کتب شامل کر رہے ہیں نئے شامل شدہ کتب لیے روزانہ ہمارے پلے سٹور اور ویب سائٹ کو باقاعدگی سے چیک کیا کریں۔

اپنی کتاب کو ہمارے ویب سائٹ پر شائع کرنے کے لیے رابطہ کریں

تفاسیر	خطبات	منطق
احادیث	سیرت	معانی
فقہ	تاریخ	تصوف
سوانح حیات	صرف	تقابل ادیان
درس نظامی	نحو	تجوید
لغت	فلسفہ	نعت
فتاوی	حکمت	تراجم
اصلاحی	بلاغت	تبلیغ و دعوت
آڈیو دروس	مناظرے	تمام فنون

maktaba.tul.ishaatofficial@gmail.com

دَعلم تجوید پَر اصُولو بَاندی اسَانه
اوپر تهولو ضرورياتو باندی مشتمل جَامع کتاب

خُلاصةُ التجوِيد

تالیف

فضیلةُ الشیخ المُقری اِظهار احمدؔ التهانوِی
پروفیسر انٹرنیشنل اسلامک یونیوَرسٹی
اسلام اباد، پاکستان،

پښتو ترجمه وَتشریح

قَارِیٔ فَضل الحَقّ حَقّانِی
خَادم التجوید وَالقراأت جامعه عَربیَه مرکزیه
تجوید القرآن کوئٹه، بَلوچستان

مکتبة القرأة والتجوید کوئٹه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اهــدا

د مغو قراوو او حفاظو په نامه چې په جنګ یمامه لونورو غزواتو کې ئې دحق د سرلوړی او دقانون الٰهی د نفاذ په خاطر خپل سرونه د باطل و مختہ سپیر کړه ۔

محترمو لوستونکو! لکه څرنګه چې تاسو ته بهتره معلومه ده چې په اکثره پښتنی علاقو کې خصوصًا د افغانستان په اسلامي هیواد کې د علم قرائت د زده کړې د پاره مخصوصي مدرسې یا جامعې نه وې: خو دا کید اسې چې په هغه وخت کې د داسې مدرسو جوړولو زمینه نه وه برابره. او یاد با قاعده او مستقلاً د داسې جامعاتو جوړولو ضرورت نه وو.

الحمد للّٰه نن د داسې مدرسو زمینه هم برابره ده او ورسره د مسلمانانو رغبت هم د قرآن مجید د قرائت وخواته ډېر سوې (تکړه چې لا زیره ده) او هم د هیواد په هر هر ګوټ کې قراء موجود دي.

لکن څرنګه چې د قرائت کتابونه یا عربي یا اردو او یا هم په داسې پښتو وه چې زمونږ د هیواد هر خاص وعام لوی او کشني ترا و بنځې فائده نه سوای ورځخه اخستلای. ځکه نوما فضل الحق حقانی حسب توفیق په سلیسه پښتو کی دا خوکتابونه ولیکل ترڅو د عامو مسلمانانو د پاره د فائدې ذریعه وګرځي.

الله دي دا کتابونه د قرآن مجید د صحیح تلاوت کولو سبب او ماته دي دا خرت ذخیره وګرځوي امین و اٰخر دعوانا ان الحمد للّٰه رب العٰلمین.

احقر فضل الحق حقانی

مدرس شعبۂ تجوید و قراءات جامعہ عربیہ مرکزیہ تجوید القرآن سرکی روڈ کوئٹہ بلوچستان و ناظم مکتبۃ القراءات کوئٹہ

مکتبۃ القراءات ... کوئٹہ

Maktaba Tul Ishaat.com

د مکتبۃ القراءت رجسټرډ خبرداري

الحمدلله هر کله چي مکتبۃ القراءت رجسټرډ، په خپلو نشریاتو پیل کړی دی. او د قرآن مجید د علوموو اشاعت او ترویج په باب کامونه اوچت کړي دي. دا زموږ مرام او هدف دی چي د قرآن کریم خدمت په خپل محنت او کوشش سره وکړو. او هر څه نشریات او تراجم په جدید حواشیو او نوی کتابت او نوی ډیزائن سره سرته ورسوو.

نو لکه څرنګه چي مکتبۃ القراءت (رجسټرډ) پر خپلو کتابتونو حواشیو او تراجمو باندی باور لري. هیله ده چي هر وګړی پر خپلو نشریاتو باندی اعتماد وکړي. تر څو د اسلام، مذهب، قرآن، او هیواد د پاره په ځانګړي ډول خدمتونه وکړل سی.

که بیا هم څوك د مکتبۃ القراءت (رجسټرډ) و کتابتونو، حواشیو، او تراجموته په کاره نظر وګوري د عواقبو مسئوله به خپله وي. ځکه چي د نشر تول حقوق زموږ سره رسما محفوظ دي: والسلام

فضل الحق حقاني المقرئ
ناظم مکتبۃ القراءت کوټه بلوچستان

دَ مخرجو او غاښو نقشه

ثنايا عُليا
رباعيه
ناب
ضاحکه
طواحن
نواجذ
دژبې سر
دژبې اقصى
ادنى حلق
وسط حلق
اقصى حلق
ثنايا عُليا
ثنايا سُفلى
لوړه شونډه
لاندې شونډه

Maktaba Tul Ishaat.com

بسم الله الرحمن الرحیم

اول سبق

ابتدائی خبری

سوال دَعلم تجوید څخه څه مراد دئ!

جواب دَټولو عربي حروفو د هغو د مخرجو او صفات لازمه او عارضه سره ادا کولو ته علم تجوید وائی:

سوال د مخارجو معنیٰ او مطلب څه دئ!

جواب مخارج د مخرج جمع ده، یعنی د راوتلو ځای.

سوال د مخارجو څو ځایونه دي!

جواب پنځه دي. ۱- جوف یعنی د خولې خالی ځای-۲- حلق ۳- ژبه ۴- شونډان ۵- خیشوم- دي ته د مخارجو اصول هم وائی

سوال د صفاتو څخه مطلب څه دَئ!

جواب په کومو کیفیتونو سره چې حروف اداکیږي هغو کیفیتونو ته صفات وئیل کیږي. صفات د صفت جمع دَه.

یادونه: د صفات لازمه او عارضه تعریفونه مخ ته راځي:

تشریح: د کیفیت څخه مراد حرف ډک وئیل باریک وئیل دي او نور داسی ۱۲ فضل الحق حقانی غفرله

دوهم سبق
عربي حروف

سوال په عربي ژبه کې څو حروف دي!

جواب په عربي ژبه کې ټوله (۲۹) حروفه دي. کوم چې د مخارجو د ترتیب مطابق دا ډول دي.

الف، ء، ه، ع، ح، غ، خ، ق، ك، ج، ی، ش، ض، ل، ن، ر، ط، د، ت، ظ، ذ، ث، ص، ز، س، ف، و، ب، م،

دریم سبق
په تجوید سره قرآن شریف ویل ضروري دي

(د الله تعالیٰ دا خوښه ده چې قرآن څرنګه نازل سوی هغه سی و ویل سي) (الحدیث)

سوال قرآن مجید په تجوید سره ویل ولې ضروري دي!

جواب وهري ژبې ته هغه وخت صحیح ویل کیږي کله چې هغه داهل زبان د طریقې سره مطابق وي. څرنګه چې قرآن مجید

Maktaba Tul Ishaat.com

په عربي ژبه سره دی ۔ لههدی سببه دعربو پرطریقه باندی ویل ضروری دی ۔ که چیری په هغه طریقه سره حروف اداء نه سي نود قرآن عربیت نه پاته کیږی ۔
یا د الله تعالیٰ د مراد او مطلب خلاف معنیٰ څندی پیدا کیږی مثلاً قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ (داته ووایه چې خدای یو دی) اوکه د د په پر ځای ووایې کُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ نو معنیٰ داسی کیږی (وخوره هغه خدای یو دی)
همدارنګه قَلْبٌ (زړه) کَلْبٌ (سپی) نَصَرَ (مدد) نَسَرَ د خَلَقَ (د پیدائی کی) حَلَقَ (سرئ وخرایه) یعنی د حروفو غلطیدو سره معنیٰ هم غلط کیږی ۔

سوال د تجوید ضرورت په قرآن سره ثابت کړی!
جواب الله تعالیٰ فرمائیلی دي وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا ۔ یعنی قرآن مجید صاف صاف وواياست ۔ د صاف ویلو مطلب دادی چې هر حرف په خپل مخرج او صفت سره اداء سی ۔ اوکه چیري نه وی نو هغه کلمه ورته صاف آواز نه ویل کیږی ۔ بلکه غیر عربي کیږی ۔

سوال د تجوید ضرورت په حدیثو سره ثابت کړئ!
جواب په حدیث کی راغلی دی ، اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ اَنْ يُّقْرَاَ

اَلْقُرْاٰنَ كَمَا اُنْزِلَ : یعنی خدای ته دا محبوبه ده چې قرآن دا سې و ویل سی لکه څرنګه چې نازل سوی دی :

څلرم سبق
دَ غلط ویلو حکم

سَوال دَ تجوید خلاف قرآن ویَل څرنګه دئ !

جَواب غلطی که ښکاره او غټه وی هغه ته لحن جلی ویَل کیږی ۔ او که سپکه غلطی وی هغه ته لحن خفی ویَل کیږی ۔

لحن جَلی حَرامه او لحن خفی مکروهه ده ۔

سَوال لحن جلی څه دی !

جواب لحن جلی و څلور قسمه غلطیانو ته ویل کیږی ۔

(۱) یو حرف په بَل حرف بدلوَل مثلاً د اَلْحَمْدُ پرځای اَلْهَمْدُ ویَل ۔

(۲) دیو حرف زیاتول مثلاً بِسْمِ اللّٰهِ ۔ بِلِیْسْمِ اللّٰهِ ویَل ۔

(۳) یو حرف کموَل مثلاً د لَمْ یُوْلَدْ پرځای لَمْ یُلَدْ ویَل ۔

(۴) په حرکاتو او سکناتو کی غلطی کول لکه د اَلْحَمْدُ پرځای اَلْحَمَدُ یا د اِیَّاكَ پرځای اِیَاكِ وَیل ۔

سَوال لحن خفی څه ته ویل کیږی !

Maktaba Tul Ishaat.com

جَواب په صفات عارضه وو کښې غلطي ته لحن خفي ويل کيږي مثلاً په رَبَّنَا کې را يا په سَمِعَ اللّٰهُ کې لام باريك وَوائي.

پنځم سبق
تلاوت څرنګه شروع کيږي!

سَوال د ابتداء يعني تلاوت شروع کولو صُورتونه بيان کړئ!
جَواب د ابتداء درې صُورتونه دي!
(۱) ابتداءِ تلاوت ابتداءِ سُورت يعني د يو سورت د اول څخه شروع کول
(۲) ابتداءِ تلاوت د سورت له منځ څخه يعني د يو سورت د ما بين څخه شروع کول (لکه د او ټاټ څخه شروع کول) مترجم
(۳) ابتداءِ سورت درمیان تلاوت یعنی د تلاوت کولو په وخت کی يو سورت ختم او بل سورت شروع سي.
سَوال د دې درو صور تو حکم بیان کړی!
جَواب په اول کی اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ دواړي ويل ضروري دي.
په دوهم صورت کی. اَعُوْذُ بِاللّٰهِ ويل کيږي. په بِسْمِ اللّٰه کی اختيار دی که ئې وائې که ئې نه وائې.

او په دریم صورت کې به صرف بِسْمِ اللّٰهِ وَائِي.
یادَ وَ نَه، لکن دسورة بَرَاءَةٌ په شروع کې به بِسْمِ اللّٰهِ بالکل نه وائي.

شپږم سبق

دَ مخارجو ځینو مخکې څه ضروری خبری

سَوال متحرك څه شی ته ویَل کیږی!

جواب زوَر، زیر، پیښ والا حرف ته متحرك ویَل کیږی

سَوال د ساکن مطلب څه دی!

جوَاب که چیری پر یو حرف باندې څه حرکت نه وو هغه ته ساکِن ویَل کیږی.

سَوال جوف دَهَن څه ته ویَل کیږی.!

جوَاب د غاړی، خولې، او شونډو، وخالي حصو ته جوف دَهَن ویَل کیږی. مطلب دا چې هر کله په زوره آواز وکښل سی چې آواز د غاړی یا ژبې، یا شونډو، د یو خاص حصه سره نه ولګیږی بلکه د ځیګر ځخه شروع سی او د شونډو ځخه دباندی وَوُځي. د ځیګر ځخه تر شونډو پوری دا خلاصې حصی ته (جوف دَهَن) وائي (یعنی دخولې خالی حصه.

Maktaba Tul Ishaat.com

سوال دغاښو نومونه راوښیاست!

جواب ټول نومونه دغاښو شپږ دي: درې دغاښو نومونه دی. او درې د ژامې نومونه دی دغاښو.

دغاښو نومونه. ثنایا. رباعی، انیاب.

د ژامې دغاښو نومونه. ضواحك، طواحن. نواجذ،

سوال دغاښو نومونه په تفصیل سره بیان کړئ!

جواب غاښونه ټول دوه ولس دی دکوموچې نومونه دادي بالکل مخامخ څلور غاښونه. ثنایا وائی. لوړ و دوو ته ثنایا علیا. لاندې دووته ثنایا سفلی. بیا دثنایا وارخ ته راسته او چپه طرفته لاندې او پورته یو یو غاښ دئ هغوته رباعی او رقوا طع، ویل کیږی. بیا درباعی سره متصل هر طرفته یو یو غاښ نوکدار (تیره) دي هغوته انیاب او کواسر ویل کیږی.

سوال د ژامې غاښونه بیان کړئ!

جواب د ژامې غاښونه ټول شل دي. او د هغو نومونه صرف درې دي. داړنګه چې د انیابو سره متصل دواړه طرفه ته لاندی او پورته یو یو غاښ دی. هغوته ضواحك ویل کیږی بیا د ضواحکو سره متصل هر طرفته لاندی او پورته درې درې غاښونه دي هغوی ته طواحن ویل کیږی ....

چې مجموعًا دوولس[١٢] غاښونه دي. د طواحن سره متصل هر طرفته لاندې او پورته يو يو غاښ دئ هغوته نواجذ وائي او دې شلو دوازې[٢٠] غاښوته اضراس ويل کيږي.
اَضْرَاس د ضِرس جمع ده.

يادونه: ضواحِك خندا کونکي يعني[له] د خندا په وخت کې ښکاره کېدونکي. طَوَاحِن ژرونکي. يعني د خوراك شيان په ژرول کيږي.

يادونه: د غاښو او مخرجونو "نقشه" په را تلونکې صفحه [١٣] کې ملاحظه کړئ،

[له] تشريح: د ثنايا معنى ده دوه. عليا لوړ (پورته) سفلى کښته. رباعى، څلور قَوَاطِع پرې کونکي. انياب جمع د نَابٌ ده ناب معنى تېز او تېره. نيبښ ته هم ناب وائي ولې چې تېره دي. کَوَاسِر هم دې انيابو ته وائي ولې چې کَسْر معنى ده ماتولو په دې غاښو سره کلک شيان ماتيږي. د ضواحِك او د طواحِن وجه "مصنف" بيان کړېده. نَوَاجذ پوره کيدو ته وائي دړے غاښو په راختو سره عقل پوره کيږي. اَضْرَاس، معنى مضْبُوطه او کلک ولې چې دا غاښونه زيښي لري ١٢ کتبه وترجمه احقر فضل الحق حقاني خادم التجويد والقرآت جامعه تجويد القرآن کوئټه

Maktaba Tul Ishaat.com

دَ مخرجو او غاښو نقشه

یادونه: د حروفو ادا کولو په وخت کی صرف لوړ غاښونه په کار راځی. د لاندی غاښونو د حروفو په ادا کولو کی هیڅ تعلق نسته. صرف د مخ دوه غاښونه (ثنایا سفلی) د حروفو په مخرج کی څه په کار راځی. لکه څرنګه چی به معلومه سی.

سوال حافه څه ته ویل کیږی!

جواب د ژبی هغه راسته او چپه د ننه کناره کوم چی په کلغښیلو کی پټه وی او د اضراسو غاښونو سره لګیږی.

سوال خیشوم څه دی!

جواب دیږی هغه د ننه لوړ طرف.

سوال ادنیٰ حافه څه ته ویل کیږی!

جواب ادنیٰ حافه هغه حصه د حافی ده چی د ضواحکو سره لګیږی.

سوال طرف لسان څه ته وایې!

جواب (د حافی څخه علاوه) د ژبی د مخ والا ګول کنارا کوم چی د دوولس غاښونو سره لګیږی:

سوال رأس لسان څه ته ویل کیږی!

جواب د ژبی هغه نوک کوم چی د مخ وخواته د ثنایا سره لګیږی.

سوال لهات څه ته ویل کیږی!

جواب د حلق د تالو و طرفته په آخر کی هغه نرمه حصه.

Maktaba Tul Ishaat.com

سوال داطباق شفتين څه مراد ځه دئ!
جواب دد واړو شونډو انويوځاى والئ.
سوال انضمام شفتين څه دئ!
جواب دَدواړو شونډو ګول كيدل (راټولول).
سوال اقصىٰ حلق څه دئ!
جواب دځيګر سره يوځاى دحلق هغه اخرنۍ حصه.
سوال وسط حلق څه دئ!
جواب دحلق هغه منځنۍ حصه.
سوال ادنىٰ حلق څه دئ!
جواب دخولې وخواته دحلق هغه پورتنۍ حصه.

اووم سبق

مخرجونه

سوال مخرج څه دئ رياڅه ته وئيل كيږى!
جواب حلق، ژبه، شونډان. مطلب دكوم ځايه څخه چې دحرف آواز پيدا كيږى.
سوال مخرجونه څو دي!

۱۷

جواب د ۲۹ نرولیشت الف باء او وه لس مخرجه دي.

سوال د اووه لس مخرجونو تفصیل څه دئ!

جواب اول مخرج: جوف دهن. د دی ځخه واو مده، یاء مده او الف مده ادا کیږی:

دوم مخرج: اقصیٰ حلق دهغه ځخه ء، ه، اداکیږی.

دریم مخرج: وسطِ حلق دهغه ځخه ع، ح، اداکیږی.

څلورم مخرج: ادنیٰ حلق دهغه ځخه غ، خ، اداکیږی.

پنځم مخرج: د ژبې بیخ (ریښی) او لهات دهغه قاف اداکیږی.

شپږم مخرج: د قاف د مخرج ځخه لږ لاندی دخولی وخواته د دی کشنی کاف اداکیږی.

اووم مخرج: د ژبې منځ او مقابل لوړ تالو د دی ځخه، ج، ش یاءِ متحرکه او یاء لین اداکیږی.

اتم مخرج: د ژبې حافه او پورته پنځه دزامی غاښونه د دے ځخه ضاد (ض) اداکیږی.

نهم مخرج: ادنیٰ حافه سره د ژبې د کناری او پورته غاښونه سره د ضواحکو وریو د دی ځخه لام اداکیږی.

لسم مخرج: د ژبې طرف او د لوړو غاښو ورئی سیله ضواحکو دهغه ځخه نون (ن) اداکیږی.

Maktaba Tul Ishaat.com

یوولسم مخرج: د طرف لسان شاه (پشت) اود غاښونو وه یوځخه راء (ر) اداکیږی.

دوولسم مخرج: دژبې نوك اود ثنایا علیا بیخ ددی څخه ط، د، ت، اداکیږی!

دیارلسم مخرج: دژبې نوك اود ثنایا سفلی کناره ددې څخه، ظ ذ، ث، اداکیږی.

څوارلسم مخرج، دژبې نوك د ثنایا سفلی کناره سره دااتصال دثنایا علیا ددې څخه، ص، ز، س، اداکیږی.

پنځلسم مخرج: د ثنایا علیا کناره اود لاندی شونډی د منځ حصه دهغه څخه (ف)، اداکیږی.

شپاړسم مخرج: دواړه شونډان دی. د دې څخه واو متحرك او واو لین، او باء او میم اداکیږی. باء دشونډی دلاندې ځایه او میم د اطباق شفتین څخه او واو دانضمام شفتین څخه

اوووه لسم مخرج: خیشوم دهغه څخه غنه اداکیږی.

تشریح: داچې مصنف ۱۷ مخرجونه اووه لس بولی پرقول دامام خلیل بن احمد فراهیدی. او په نزد دسیبویه ۱۶ شپاړس دی هغه جوف یی نه دی منلی ـ او په نزد دفراء ۱۴ څوارلس دی هغه جوف یی نه دی منلی او دلام، نون، راء. یو مخرج بولی ۱۲ احقر فضل الحق حقانی غفرله الباری.

اتم سبق

د واو، الف، یاء، او همزه صورتونه

سوال د حروف مده وو تشریح وکړئ.!

جواب حروف مده درې دي. واو، الف، یا. الف همیشه مده وي. واو چې هر کله ساکن او د هغه مخ کې پیښ وي لکه اُعُوذُ. یاء چې کله ساکنه وي او د هغې مخ کې زیر وي لکه دِیْن.

سوال واو لین څه ته وائي!

جواب هر کله چې واو ساکن د هغه څخه مخ کې زور وي لکه یَوْمَ

سوال واو متحرك څه ته وائي!

جواب زور، زیر، پیښ والا لکه وَمَا. دا دواړه د شپاړسم مخرج څخه ادا کیږي.

سوال یاءِ لین څه ته ویل کیږي.

جواب یاء لین هغه یاءِ ساکنه ده چې ماقبل یې مفتوح وي لکه غَیْرَ

سوال یاءِ متحرك څه ته وائي!.

جواب زور، زیر، پیښ، والا یاء لکه مَرْیَمُ، دا دواړه یاء دا ووم مخرج څخه ادا کیږي.

سوال په الف او همزه کې څه فرق دی!

Maktaba Tul Ishaat.com

جواب الف په نرمئ سره او همزه په سختئ سره ویل کیږی لردی سببه أ إ أ او مأ کوُ لِ، کی همزه ده. او په کانَ، کی الف دیٔ.

یادَونه: الف همیشه ساکن او ده مخکی زور وی او په آخر او منځ کی راځی په شروع کی کلمی نه راځی.

نهم سبق

دَ مخرجونو مُطابق دحرُوفونو مُونه

سوال دحرُوفونو مونه په تفصیل سره بیان کړئ!

جواب په اول مخرج کی دری حرفه واو، الف، یا. حُروفه مدّه دی.

په مخرج ۲۔۳۔۴۔ کی شپږ حروف ء۔ ه۔ ح۔ ع۔ غ، خ، حروف حلقی

په مخرج ۵۔۶۔ کی دوه حرفه، ق، ک، حروف لهاتیّه.

په مخرج ۷۔ کی دری حروفه ج، ش، ی، ته حروف شجریّه.

مخرج ۸ والا یو حرف (ض) ته حَرف حافیَه.

مخرج ۹۔۱۰۔۱۱۔ والا حروفوته یعنی، ل، ن، ر، طرفیه ذلقیه.

مخرج ۱۲۔ والا دری حروفوته یعنی، ط، د، ت نِطعیّه.

مخرج ۱۳ والا دری حروفو ظ، ذ، ث ته لِثَویّه.

مخرج ۱۴ والا دری حروفو، ص، ز، س، ته صفیریّه

مخرج ۱۵،۱۶ والا څلورو حروفوته. ف، ب، م، و، شفویّه.

غنه والا دوه حروفوته۔ ن۔ م ته حرف غنه

لسم سبق
صِفَتُونَه

سَوال د صفت څخه مراد څه شي دئ!

جَواب حرف د خپل مخرج څخه ادا کولو په وخت کې چې کوم صفات او کیفیات عارضیږي هغوته صفات ویل کیږي. د صفت جمع صفات ده.

سَوال د صفت څو قِسمونه دي!

جَواب اول د صفت دوه قِسمُونه دي. صفت لازمه، صفت عارضه

سَوال صفتِ لازمه څه ته ویل کیږي!

جَوابْ صفتِ لازمه هغه کیفیت دی کوم چې په حرف کې همیشه پیدا کیږي. که چیرې دا صفت اداء نه سي نو هغه حرف نه پاته کیږي یا ناقص اداکیږي.

سَوال صفت عارضه څه ته ویل کیږي!

جَواب صفت عارضه د حرف هغه کیفیت دی کوم چې په ده کې کله پیدا کیږي او کله نه. او که اداء نه سي نو حرف هغه پاته سي. لکن دده ښائیست نه سي پاته. لکه راچې د ډك والي پر ځای باریکه وویل سي.

یادونه: د صفات عارضه وو بیان د صفاتِ لازمه وروسته راځي.

Maktaba Tul Ishaat.com

يوولسم سبق

د صفات لازمه تشريح

سوال   د صفات لازمو څو قسمونه دی !

جواب   د صفاتِ لازمو اول دوه ۲ قسمه دی. صفات لازم متضاده، او صفاتِ لازم غير متضاده.

سوال   د صفات لازم متضاده څخه مراد او مقصد څه دئ !

جواب   يعني په حرف کی موجود هغه لازم صفتونه کوم چی يخپل مطلب کی يو د بل مقابل وي.

سوال   د مقابل کيدو څخه مطلب دئ !

د مقابل کيدو مطلب دا دی چی نه هيڅ حرف د دوئ څخه خالی وی او نه دوئ په يوه حرف کی دوه مقابل صفتونه يوځای سی. د دوه ۲ و مقابل صفتو څخه په يوه حرف کی د يوه پيدا کيدل ضروري دي. او په يوه حرف دا دواړه مقابلِ صفتونه نه يوځای کيږی مثلاً، سخت وېل (شدت) او نرم وېل (رخوت) دا يو د بل مقابلِ او ضِد دي : په ۲۹ نه وليشت حرفو کی هيڅ حرف د دی صِفتو څخه نه سی خالی کيدای. يعنی داسی نه کيږی چی يو حرف دی نه سخت وی او نه نرم بلکه د دي دوو صفتو څخه به يو ضرور وي.

او دهغه سره سره یو د بل سره جمع کیږی نه. ولی دجمع کیدو مطلب دا کیږی چې دا حرف سخت هم دئ او نرم هم دئ.
دا ښکاره خبره ده چې دا سی نه سی کیدلای.

سوال دصفات لازمه غیر متضاده څخه څه مطلب دئ!

جواب دحروفو هغه لازمی او ضروری صفتونه چې په حروفو کی د هغو پیدا کیدل خو ضروری وی. لکن په خپل مطلب کی هغه یو د بل څخه بالکل جلا جلا وی. ضدیت، او تقابل په دوی کی نشته.

دوولسم سبق

دَصفات لازمه مُتضاده ساده مفهوم

سوال صفات لازمه متضاده څو دی!

جواب صفات لازمه متضاده لس دی.

سوال ددی صفات لازمه متضاده وو کوتاه معنیٰ څه ده!

جواب دا پنځه کیفیتونه دی چې په دوئ کی د تقابل له سببه دا لس قسمونه جوړیږی.

(۱) آواز کښته پورته (۲) په آواز کی سختی نرمی (۳) آواز ډک او باریک (۴) په ډکه خوله سره یا په خلاصه خوله سره. (۵) آواز کی چابکی وی یا ځنډ وی.

Maktaba Tul Ishaat.com

د یارلسم سبق

د صفات لازمه متضاده تعریف

سوال د لس صفات لازمه متضاده اصطلاحی نومونه او تعریفونه بیان کړی!

جواب (۱) همس. چې د حروفو اواز داسی کمزوره سی چې په هغه کښته والی پیدا سی. داسی حروف لس دی کوم چې په دې جمله کی جمع دی فَحَثَّهٗ شَخْصٌ سَکَتَ ف ح ث ه ش خ ص س ک ت:

(۲) د دی همس ضد جهر دی یعنی د حرف اواز په داسی قوت سره ووځی چې په هغه کی لوړوالی وي. پاته ۲۹ حروف مجهوره دي.

(۳) شدت دی چې د حرف په آواز کی داسی سختي وي چې د سکون په حالت کی آواز بند سی. داسی حروف اته دی کوم چې په دی جمله کی جمع دي. اَجِدُكَ قَطَبْتَ: ء ج د ک ق ط ب ت

(۴) رخوت (د شدت ضد دی) د حرف په آواز کی داسی نرمي وي چې د سکون په حالت کی آواز جاري وي. د پنځه متوسط چې مجموعه یې (لِنْ عُمَرَ) ده او د اته شدیده علاوه پاته شپاړس ۱۶ حروف رخوه دي.

(۵) توسط. د شدت او رخوت ترمنځ. چې نه ساه پوره جاری وی او نه پوره بند وی داسی پنځه حروف دي لِنْ عُمَرَ. ل ن ع م ر

(۵) استعلاء: حرف ادا کولو په وخت کې د ژبې بېخ د لوړ تالو وطرفته پورته کیږي. حروف مُستعلیه اوه دي، خُصَّ ضَغطٍ قِظ یاد ونه: ددې صفت په وجه سره د حرف آواز ډک ویل کیږي.

(٦) استِفال: د حروفو د ادا کیدو په وخت کې د ژبې پاې لوړ تالو ته نه پورته کیږي. داووه مستعلیه وو علاوه نور ټول حروف مستفله دي:

(۷) اِطبَاق: چې د ژبې منځ د تالو سره یوځاې سي تالو پټ کې یعنې آواز په ډکه خوله سره راووځي: داسي حروف څلور دي. ص ض. ط، ظ.

(۸) اِنفتاح: چې د ژبې منځ او تالو خلاص وي یعنې آواز په خلاصي سره ووځي:

یاد ونه: داطباق په وجه سره حرف ښه ډک اداکیږي. ډک والي ته تفخیم او باریك والي ته ترقیق ویل کیږي.

(۹) إذلاق: چې حروف د مخرج څخه ژر او اسانه اداء سي. داسي حروف شپږ دي. فَرِّ مِنْ لُبٍّ.

(۱۰) اِصمات: چې حروف په ځنډ او سختۍ سره اداسي. د شپږ مذلقه علاوه نور ټول مصمته دي.

اللهم اغفر لمؤلفه ولمترجمه ولكاتبه كتبه وترجمه احقر فضل الحق حقاني غفرله

Maktaba Tul Ishaat.com

شپاړسم سبق

صفاتِ لازمه غیرمتضاده

سوال د صفات لازمه غیرمتضاده قسمونه بیان کړئ!

جواب (۱) قلقله چې د حرف ساکن کېدو په وخت کې د آواز ښورېدل دا سې حروف پنځه دي: قُطْبُ جَدٍّ.

(۲) تفشّي په خوله د آواز پاشل دا صفت صرف د شین دئ.

(۳) استطالت ژبه اوږده کول چې د ژبې حافه د لوړو غاښونو سره ولګېږي. دا صفت صرف په ضاد کې پیدا کېږي.

(۴) صفیر. په ادا کې د حروفو د شپېلکې آواز پیدا کول. دا سې حروف درې دي.

(۵) لین. (واو او یاء ساکن چې ماقبل یې مفتوح وي)، په دا سې نرمۍ سره ادا کول چې آواز بند سي.

(۶) اِنحراف. دا صفت صرف په لام. او (راء) کې پیدا کېږي. یعنې د لام او راء. د اداکېدو په وخت کې هر یو د یو بل و طرفته مائل کول.

(۷) تکریر. د راء د اداکېدو په وخت کې د ژبې په کناره کې یو قسم (رږېدل) پیدا کول.

فـائدې

سَوال د صفاتو څه فائده ده!

جَواب صفات د حروفو آوازو ته صاف او واضِح کوی.

د کومو حروفو چې مخرج یو دئ مثلاً حروف شجریه، نِطعیه، لِثویّه، صفیریّه، او نور. د دی حروفو فرق په مخرج کی نه دئ. بلکه فرق یه په صفاتو سره کیږی. مثلاً د طاء او تاء مخرج یو دی. طاء د تاء څخه صفات مُمیزه یعنی جَلا کونکی د ته بیا نوم. کوم چې په طاء کی سته. او په تاء کی نسته. یعنی، جَهر اِستعلاء، اطباق، قلقله، د طاء هغه مخصوص صفتونه دي کوم چې یوازې په طاء کی دي په تاء کی نشته همدارنګه د تاء خپل مخصوص صفتونه دي چې طاء کی نسته لکه هَمس، استفال، انفتاح. کوم چې تاء د طاء څخه جَلا کوی.

و دې صفاتو ته مُمَیّزِه ویل کیږی.

سَوال د صفات ممیزه وو تعریف څه دئ!

جَواب هغه صفات لازم کوم چې د یوه مخرج حروف سره جَلا کوی.

سَوال په صفاتو کی ضعیف او قوی کوم کوم دي!

جَواب په دې مذکوره صفاتو کی. هَمس، رخوت، اِستفال،

Maktaba Tul Ishaat.com

انفتاح، اذلاق، او لین، صفات ضعیفه دي، پاتې ټول قوي دي.

سَوال په حروفو کې کوم ضعیف او کوم قوي دي!

جَواب د دې مدار پر هغه صفاتو دی کوم چې په دې حرف کې پیدا کیږي. د غور کولو څخه ذهن کې راځي چې حروف پنځه قسمه دي.

(۱) **اقوی حُرُوف:** په کوم حرف کې چې ټول صفتونه قوي وي یا اکثره قوي وي مثلاً لکه، ط، ق.

(۲) **اَضعف حُرُوف:** په کوم حرف کې چې ټول صفتونه ضعیف وي لکه (فاء) یا یو قوي وي نور ټول ضعیف وي لکه، ۷۔

(۳) **قوّي حُرُوف:** په کوم کې چې زیات صفتونه قوي وي کم صفتونه ضعیف وي لکه (جیم)

(۴) **ضعیف حروف:** په کوم حرف کې چې زیات صفتونه ضعیف وي او لږ قوي وي. لکه خاء۔

(۵) **متوسّط حُرُوف:** په کوم حرف کې چې دواړه قسمه صفتونه یو برابر وي لکه (ب)۔

تشریح: د صفات رعایت کول هم نهایت ضروري دي. ولې چې په علم تجوید کې د صفاتو درجه دوهمه درجه ده۔ او هم د دې صفاتو په وجه مشترک حروف سره جلا کیږي ۱۲ والله اعلم احقر فضل الحق حقانی خادم التجوید والقرآت جامعه تجوید القرآن کوټه

مکتبة الاسلامیة ...

پنځلسم سبق

صفات عارضه

سوال د صفات عارضه وُ تعریف اود هغه پر بحث روښنا ولږئ!

جواب صفات د صفت جمع ده په معنیٰ د کیفیت۔ اود عارضه مطلب دا دی چې دا صفت په دی حرف کی دیو سبب له کبله پیدا کیږی۔ اودا سبب عارضي وی۔ کله وی او کله نه وی۔ نو چې هغه سَبب عارضی سو نو دا صفت بطریق اولیٰ عارضی دئ۔

د صفاتِ عارضه وو حروف یا مباحث دا دی۔

(۱) لام د اَللّٰهُ یا اَللّٰهُمَّ

(۲) راء

(۳) الف

(٤) نون ساکن او تنوین نون مشدد

(۵) میم ساکِن او مشدد

(٦) همزه

(۷) لام د ال

(۸) ادغام او اظهار

Maktaba Tul Ishaat.com

(٩) حروف مدو لین

(١٠) اجتماع ساکنین

(١١) هاءِ ضمیر

شپاړسم سبق

دَ الله دَ لفظ لام

سوال دَ الله د لفظ دَ لام ویلو څه قاعده دَه!

جواب د لفظ اَللهُ یا اَللّٰهُمَّ دلام څخه که چیری مخ ته زور، یا پیښ وویا الف وو نوهغه لام به دِک ویل پکار دی لکه هُوَ اللّٰهُ، رَفَعَهُ اللّٰهُ، سُبْحٰنَكَ اللّٰهُمَّ، قَالُوا اللّٰهُمَّ، او اَللّٰهُ، اوکه دد ے لام مخکی زیر وی بیاد الام باریك ویل کیږی لکه بِسْمِ اللّٰهِ، او قُلِ اللّٰهُمَّ،

ددی دوو لامُونو علاوه هرځای او په هر حالت لام باریك ویل کیږی لکه مَاوَلَّهُمْ، اَنْ لَآ اِلٰهَ۔

تشریح: ودی دِک ویلو ته تفخیم، تجسیم، اوتسمین هم ویل کیږی او باریک ویلو ته ترقیق، یوه وجه یه دا ده چی څکهٔ د الله لفظ دپیښ او زور په حالت کی دِک ویل کیږی چی دا تعظیم لفظی دلالت په تعظیم معنوی باندی وکړی۔ او د زیر ذات باریک دی ۱۲ حقر فضل الحق غفرلہما ثاخرو ما سبق

اووه لسم سبق

د راء د ډک وېلو قاعدې

سوال درا، د ډک والي او باريک والي صورتونه سره د مثالو بيان کړئ!

جواب راء په دوولس حالتو کې ډکه وئيل کيږي تفصيل داده!

(۱) راء چې مفتوحه غير مشدده وي لکه: رَحِيْمٌ

(۲) راء چې مضمومه غير مشدده وي لکه: رُبَمَا

(۳) راء چې مفتوحه مشدده وي لکه اَلرَّحْمٰنُ

(۴) راء چې مضمومه مشدده وي لکه مَرُّوْا

(۵) راء چې ساکنه ما قبل يې مفتوح وي لکه اَرْسَلَ

(۶) راء چې ساکنه او ما قبل يې مضموم وي لکه يُرْزَقُوْنَ

(۷) راء چې ساکنه وي او ما قبل کسره يې بله کلمه کې وي لکه رَبِّ ارْجِعُوْنَ

(۸) راء چې ساکنه او ما قبل کسره عارضي وي لکه اِرْجِعْ.

(۹) راء چې ساکنه ما قبل کسره او ما بعد حرف مستعليه وي لکه قِرْطَاسٍ، فِرْقَةٍ، مِرْصَادٍ، اِرْصَادًا،

(۱۰) راء چې کله ساکنه ما قبل هم ساکن ما قبل يې مفتوح وي لکه قَدْرٌ ه په وقف کې.

(۱۱) راء چې کله ساکنه ما قبل هم ساکن ما قبل مضموم لکه اَلْعُسْر، په وقف کې.

(۱۲) راء چې کله مضمومه وي وقف بالروم باندې وسی لکه مُنْتَصِرٌ.

Maktaba Tul Ishaat.com

فائده: په سورة شعراء کی لفظ، فِرْقٍ، کی دواړه وجهی جائز دی یعنی ډک ویل او باریک ویل.
یادونه: دوقف بالروم بیان مخته دوقف په بیان کی راځی، ان شاء الله

اتلسم سبق
د را، باریك ویلو صورتونه

سوال راء په څو حالتو کی باریکه ویل کیږی!
جواب په اووه حالتو کی را باریکه ویل کیږی تفصیل یې دادی!
(۱) راء چی مکسوره غیر مشدده وی لکه رِجَالٌ
(۲) راء چی مکسوره مشدده وی لکه اَلرِّجَالُ
(۳) راء چی ساکنه او ما قبل یې مکسور وی لکه شِرْعَةً
(۴) راء چی ساکنه ما قبل هم ساکن ما قبل مکسور وی لکه حِجْرْ (په وقف کی)
(۵) راء چی ساکنه او ما قبل یې یاء ساکنه وی لکه خَیْرٌ، قَدِیْرٌ (په وقف کی)
(۶) راء د اماله په وخت کی لکه مَجْرٖیهَا۔
(۷) راء چی مکسوره وی او وقف بالروم وربانذی وشی لکه وَالْفَجْرِ ط
سوال د ډك او باریك ویلو څه نوم دی!
جواب ډک ویلو ته تَفْخِیم او باریک ویلو ته تَرْقِیق ویل کیږی.

همدارنګه دلته حرف ته مُفَخَّم او باریک حرف ته مُرَقَّق ویل کیږي.

سوال داماله څخه مراد څه دی او په قرآن مجید کې څو ځایه ده!

جواب داماله معنیٰ ده کږیدل یعنی الف وطرف ته دیاء کږیدل او زور وطرفته دزیر داسې اماله په (روایت حفصؒ کې امترجم) صرف یوځای په سورت هود کې ده لکه مَجْرٖيهَا.

نولسم سبق

دالف دلک او باریک ویلو قاعده

سوال دالف د دلک ویلو او باریک ویلو څه قاعده ده!

جواب الف همیشه ساکن او ماقبل دده مفتوح وي. او همیشه دکلمې په اخیر یا منځ کې واقع کیږي.

ددې الف څخه مخکې که چیرې زور والا حرف دلک وو دا الف هم دلک ویل کیږي او ددغه مثالونه دادي قَالَ، رَانَ، اَللّٰهُ، شَطَطًا.

او که دالف څخه مخکې حرف مفتوح باریک وو نو الف هم باریک ویل کیږي لکه کَانَ، کِتَابٌ.

سوال دالف څخه مخکې راتلونکې دلک حروف څو دي!

جواب اوه حروف مستعلیه دي چې دهغو مجموعه دا ده ..

Maktaba Tul Ishaat.com

خُصَّ، ضَغۡطٍ، قِظۡ،

او دا حروف همیشه په هر حال کی ډَك ویل کیږی - او دوه حرفه (لام راء) په کوموکی چی ډك والی عارضی پیدا کیږی (ددی دواړو دتفخیم قواعدی مخته تیری سوی)

خلاصه داده چی لس حروف د تفخیم دي. اوه حروف مستعلیه چی د هغوا ستعلاء لازمی ده. او دری حرف (لار) یعنی لام، الف راء. چی ددوی تفخیم عارضی دئ. او دالف تخم مخکی الف نه سی راتلای ځکه نو دالف تخم مخکی دانه حروف راتلای سی.

شلم سبق

دنون ساکن او تنوین په منځ کی فرق

سوال دنون ساکن او تنوین په منځ کی څه فرق دئ!

جواب دنون ساکن او تنوین دری رنګه فرق کیدای سی...

(۱) نون ساکن لیکل کیږی لکه اَفَمَنۡ. او نون تنوین نه لیکل کیږی بلکه د علامت دپاره دتنوین پرځای دوه زور، دوه پیښ، یا دوه زیره

تشریح ولی که چیری دالف تخم مخکی الف راسی بیا التقاء ساکنین راځی علی غیر مده او دا په کلام عرب کی جائز نه ده ۱۲ حضرت فضل الحق حقانی عفرله الباری.

لیکل کیږی لکه اَحَدٌ ، جُزْءًا ، قُرَیْشٍ،

(۲) نون ساکن وصل او په وقف په دواړو حالتو کی ویل کیږی مثلاً کُنْ ۔ او نون تنوین صرف په وصل کی ویل کیږی لکن په وقف کی نه ویل کیږی لکه اَحَدٌ ه په وقف کی اَحَدْ ویل کیږی۔

(۳) نون ساکن د لفظ په منځ او اٰخِر هرځای ، راتلای سی لکه اَنْعَمْتَ او کُنْ ۔ مګر تنوین همیشه په آخِر کی دکلمی وی لکه کُفُوًا ،

یوولیشتم سبق

دنون ساکن اوتنوین حالتونه

سوال دنون ساکن اوتنوین څوحالتونه دي !

جواب څلوردي اظهار(۱)، ادغام(۲)، قلب(۳)، اِخفاء(۴)،

سوال ددی څلورو حالتو تفصیل څرنګه دئ !

جواب (۱) دنون ساکن اویا تنوین وروسته کهچیری حرف حلقی راغی نو هلته نون ساکن اوتنوین په اظهار سره بیله غُنّی ویل کیږی. که داسی صورت په یوه کلمه کی وی که په دوو کلمو کی وی لکه اَنْعَمْتَ، مَنْ اٰمَنَ۔ شَئٍ عَلِیْمٌ۔ دي اظهارته اظهار حلقی ویل کیږی۔

(۲) ادغام ۔ کهچیری د نون ساکن اوتنوین وروسته حروف دَ

Maktaba Tul Ishaat.com

يَرْمَلُوْنَ شپږ (شپږو) راسي يو نوهلته ادغام کيږي. يعنې نون په دغو حرفو کې داسي ګډيږي چې يو حرف مشدد جوړ سي. لکه مِنْ وَّالٍ، بِحِجَارَةٍ مِّنْ سِجِّيلٍ، هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ.

دادغام دوه قسمه دي. ادغام مَع الغنه داسي حروف څلور دي چي مجموعه يې ده يَنْمُو. او دوهم ادغام بلاغنه داسي حروف دوه دي، لام، راء،

يادونه: اوګډايه دا قاعده[له] نه جاري کيږي. صِنْوَانٌ قِنْوَانٌ، بُنْيَانٌ، دُنْيَا، يٰسٓ وَالْقُرْاٰنِ، نٓ وَالْقَلَمِ، مَنْ رَاقٍ.

(۲) قلب يا اقلاب، يعنې نون ساکن او تنوين په ميم سره بدلول په غنه او اخفاء سره ويل. دا اقلاب هغه وخت کيږي کله چي د نون ساکن او تنوين وروسته باء راسي. خواه په يوه کلمه کي وي که په دوو کلمو کي وي لکه سُنْۢبُلَةٍ، مِنْۢ بَيْنِ، عَلِيْمٌۢ بِالظّٰلِمِيْنَ.

له تشريح. په څلورو اولو کلما تو کي ځکه ادغام نه کيږي ولې که ادغام وسي بيا به التباس دمضاعف سره راځي يعنې وروسته تر ادغامه بيا نه معلوميږي چي دا دوې ياء يا دوه واوه د اصل کلمي څخه دي او که په قاعده د يَرْمَلُوْنَ ادغام سوئي دی. او په دا نورو دروکي ځکه ادغام و نه سو چي دا حروف مقطعات دي په قطعه سره ويل کيږي وروسته تر قطعي بيا اتصال چي قاعده د يَرْمَلُوْنَ ئې غواړي نه سو باته. او هم په دا اخيرنی کلمه کي سکته ده د سکتي له سببه اتصال نه سو باته ۱۲ والله اعلم احقر فضل الحق حقاني غفرله الباري

(۴) اخفاء: یعنی نون بیله شده د غُنّې سره داسې ووېل سي چې دهغه آواز اظهار په ډول صاف نه واورېدل سي.

دا اخفاء هغه وخت کیږي کله چې د نون ساکن او تنوین وروسته د حروف حلقي، حروف یرملون، او باء څخه علاوه په پاته حرفو کې چې هر حرف راسي که په یوه کلمه کې وي که په دوو کلمو کې وي. او دی اخفاء ته اخفاء حقیقي وائي. لکه مِنْ قَبْلِكَ، كُنْتُمْ، شَيْءٍ قَدِيرٌ.

دوه ویشتم سبق

د میم ساکن حالات

سوال د میم ساکن څو حالات دي!

جواب د میم ساکن درې حالتونه دي. ادغام، اخفاء، اظهار،

(۱) ادغام یعنی د میم ساکن وروسته چې بل میم راسي دواړه په غنه سره مشدد ووېل کیږي لکه وَلَكُمْ مَّا كَسَبْتُمْ.

(۲) اخفاء یعنی د میم ساکن وروسته چې باء راسي نو په میم ساکن کې د غنه کولو سره د شونډو د نرمي څخه ادا کیږي لکه وَمَنْ يَّعْتَصِمْ بِاللّٰهِ.

(۳) اظهار یعنی بیله غُنّې د اطباق شفتین څخه میم په اظهار،

Maktaba Tul Ishaat.com

سره ویل کیږی.

دمیم او باء علاوه چې دمیم ساکن وروسته هر حرف راشي نو هلته به میم په اظهار سره وایو. لکه اَنْعَمْتَ، دی ته اظهار شفوی ویل کیږی.

فائده: دمیم ساکن او نون ساکن یو حالات دي لبس فرق دومره دی چې په نون ساکنه کی قلب هم سته. لیکن په میم کی نسته یا نه دری حاله یعنی، اظهار، ادغام، اخفاء، په دواړو کی سته.

درویشتم سبق

دَ غُنِّی حُرُوف-اِخفاء

سَوال داخفاء تشریح اووضاحت وکړئ!

جَواب داخفاء حقیقت دادی چې نون او میم آوازونه بیله تشدیده د غُنی سره دارنګه آواز راوویستې چې دخپل مخرج نه صاف نه ووځی بلکه یو څه نیم ډوله ښکاره سی. داخفاء په حالت کی نون او میم ته حروف مخفّاة ویل کیږی.

سَوال حروف غُنّه څو دي!

جَواب حروف غنه خاص نون او میم کیدلای سی. په بَل

هیڅ حرف کی غنه نشته ذاتاً. نون په درو حالتو کی او میم په دوو حالتو کی حرف غُنه کیږی.

د نون غنه تفصیل:

(۱) نون مشدد لکه اِنَّ، (۲) نون مخفاة یعنی هغه نون چی په ده کی اخفاء کیږی لکه کُنْتُمْ (۳) د یَنْمُوْ په څلورو حروفو کې د غُنّی سره ادغام، لکه مَنْ یَّشَآءُ، مِنْ مَّآءٍ، مِنْ نَّارٍ

د میم غنه تفصیل:

(۱) میم مشدد لکه ثُمَّ، اَمَّنْ، (۲) میم مخفاة لکه وَمَاهُمْ بِمُؤْمِنِیْنَ

خلاصه دا ده چی حروف د غنی پنځه دی.

څلیروِیشتم سبق

دَ همزه بیان

سوال: د همزه څو قسمونه دی!

جواب: د همزه دوه قسمه دی. قِطعیه، وَصلیَّه.

قِطعیَّه: هغه همزه چی په هر حال کی ویل کیږی او هیڅ کله نه حذف کیږی. لکه اَطْغَیْتُهٗ، اَلْقِیَا، اَخْرِجْ، اَنْذِرْ، اُدْعُوْا

وَصْلیَّه: هغه همزه ده چی په شروع کی د کلمی ویل کیږی لکِن

Maktaba Tul Ishaat.com

د عبارت په منځ کې چې راسي حذف کیږي لکه فَانْفَجَرَتْ چې
په اصل کې فَاِنْفَجَرَتْ وو، اَمِ ارْتَابُوْا، چې په اصل کې اَمِ اِرْتَابُوْا
وو، لَا انْفِصَامَ، چې په اصل کې لَا اِنْفِصَامَ وو،،

سوال: د همزه وصلي او قطعي علامه څه ده!

جواب (۱) د اسماوو په شروع کې چې کوم الف ولام (اَلْ) دی
د هغه همزه وصلي ده لکه اَلْكَوْثَرَ، اَلْحَمْدُ، اَلَّذِيْ. دا همزه
همیشه مفتوحه وي:

(۲) د فعل دریم حرف که مضموم وو نو دا همزهٔ وصلي هم مضمومه
وي لکه اُقْتُلُوْا :- او که دریم حرف یعني عین کلمه مفتوحه یا
مکسوره وي نو همزهٔ وصلي هم په دواړو صورتو کې مکسوره کیږي.
لکه اِنْفَجَرَتْ، اِنْتَهُوْا، اِنْتِقَامَ، اِنْفِصَامَ،

(۳) اوه اسمونه دي چې د هغوی په شروع همزهٔ وصلي مکسوره وي.
لکه اِسْمٌ، اِبْنٌ، اِبْنَةٌ، اِمْرَءٌ، اِمْرَأَةٌ، اِثْنَا، اِثْنَا.

د دې ذکر سوو همزو ماسوا نولې همزې قطعي دي.

(۱) د فعل په شروع کې چې کومه همزه مفتوحه وي هغه قطعي وي لکه اَذْهَبْتُمْ
(۲) د واحد متکلم همزه همیشه قطعي وي لکه وَاَعْتَزِلُكُمْ، سَاُنْزِلُ،

یادونه: خلور فعلونه دي چې په هغو کې د ۳ یم حرف یعني عین
کلمه باندې پیښ دی لیکن همزه ئې د مضموم پرځای مکسوره ده

(۱) اِمْشُوْا[له] (۲) اِیْتُوْا (۳) اِقْضُوْا (۴) اِبْنُوْا

پنځه ویشتم سبق

د لام «اَلْ» بیان

سوال د اَلْ لام په راتلونکي حرف کې ادغام کولو او اظهار کولو ته څه وائي؟

جواب د اسم په شروع کې د اَلْ لام په راتلونکي حرف کې پټولو ته ادغام او ښکاره کولو ته اظهار وېل کیږي۔

سوال د اَلْ د لام اظهار په څو حروفو کې کیږي؟

جواب په څوارلس (۱۴) حروفو کې اظهار کیږي چې د هغو مجموعه ده اِبْغِ حَجَّكَ وَخَفْ عَقِيْمَهٗ۔

لکه اَلْاٰنَ، اَلْبُخْلُ، وَالْغَارِمِیْنَ، اَلْحَجُّ، وَالْجَارِ، وَالْكَافِرُوْنَ، وَالْوَالِدَاتُ، او نور، دې حروفو ته قمریه وېل کیږي۔

سوال ادغام په څو حروفو کې کیږي؟

جواب په څوارلس حروفو کې کوم چې د قمریه علاوه دي لکه اَلشَّمْسُ، اَلزَّیْتُوْنِ، اَلثَّوَابِ او نور، دې ته حروف شمسیه وېل کیږي۔

له تشریح۔ د امر همزه په دې مکسوره ده چې اعتبارًا للاصل وائي چې په اصل کې عین کلمه مکسوره ده اصل یې اِمْشِیُوْا، اِیْتِیُوْا، اِقْضِیُوْا، اِبْنِیُوْا۔ و د یا ضمه پر یا ثقیله ده ماقبل ته نقل شوه بیا د التقاء ساکنین د علت یاء حذف شوه ۱۲ حقر نقل الحق حقانی غفرله الباري۔

Maktaba Tul Ishaat.com

فائده: د فعل په اول یا منځ کې چې کوم لام ساکن راسي هغه همیشه په اظهار سره ویل کیږي لکه فَالْتَقَمَهُ، فَالْتَقَطَهُ، جَعَلْنَا، قُلْنَا،

شپږ ویشتم سبق

د ادغام او اظهار بیان

سوال د ادغام تعریف څه دئ!

جواب حرف ساکن په حرف متحرک کې داسي ننوتل چې دواړه یو حرف مشدد جوړ سي۔ اول حرف ته مدغم، دوهم ته مدغم فیه ویل کیږي۔

سوال د اظهار تعریف وکړئ!

جواب حرف د خپل مخرج او صفا تو سره واضح او صاف ویل۔

سوال د ادغام قسمونه بیان کړئ!

جواب د ادغام تول پنځه قسمونه دي. تفصیل دا دی۔

(۱) ادغام مثلین تام، یعني مدغم او مدغم فیه دواړه یو حرف سي۔ او دا ادغام همیشه تام وي مثلاً اِذْ ذَّهَبَ، اَنْ نَّعْبُدَ،

تشریح: حروف شمسیه او حروف قمریه ته شمسیه او قمریه ویل د تشبیه له کبله دي یعني لکه د لمر په راختو سره ستوري ورکسي او د سپوږمۍ په راختو سره ستوري نه ورکیږي همدارنګه الف لام ۱۲ اختر فضل الحق حقاني

(۲) اِدغام متجانسین تام چې مدغم او مدغم فیه دیوه مخرج دوه حرفه وی او دواړه حرف هیڅ یو آواز (صفت) پاته نه سی لکه قَدْ تَّبَيَّنَ، اِذْ ظَّلَمُوا۔

(۳) ادغام متجانسین ناقِص. هغه دئ چې مدغم او مدغم فیه دیوه مخرج دوه حرفه وی لکن دادغام وروسته هم د اول حرف آواز باقي پاته سي لکه بَسَطْتَّ، اَحَطْتُّ چې د اول حرف طاء صفت د استعلاء پاته دئ.

یادونه: د طاء ادغام په تاء کی په قرآن مجید کی څلور ځایه سوی دئ، بَسَطْتَ، اَحَطْتُّ، مَا فَرَّطْتُّمْ، مَا فَرَّطْتَّ۔
او د ادغام ناقِص دا څلور مثالونه دی[1]۔

(۴) ادغام متقاربین تام. هغه دوه حرفه چې مخرجونه یې جلاوی د قرب مخرج یا صفت له سببه د اول ادغام کول چې د اول حرف هیڅ آواز نه سی پاته لکه قُل رَّبِّ، اَلَمْ نَخْلُقكُّمْ۔

(۵) ادغام متقاربین ناقِص، هغه دوه حرفه چې مخرج ئی سره جلاوی د نزدی والی د مخرج له سببه د اسی ادغام کول چې د اول حرف هیڅ آواز یا صفت پاته نه سی مثلاً مَن يَّشَاءُ، مِن وَّالٍ، همدا رنګه په

---

[1] تشریح: د مصنف د اخبره چې د ادغام ناقِص اڅلور مثالونه دی دا حصر نسبتاً و طاء صحیح دی ولکن ادغام ناقِص مطلقاً نو ډیر صورتونه هم لری لکه مَن يَّقُولُ ادغام ناقِص لری بېنزد د ټولو قراوو سوا د خلف څخه ۱۲
احقر فضل الحق حقانی عفی له۔

Maktaba Tul Ishaat.com

اَلَمۡ نَخۡلُقكُّمۡ کی ادغام ناقِص هم جائز دی یعنی چی د قاف استعلاء باقی پاته سی۔

فائِده نمبر ۱ د مثلینو که چیری اول حرف مده وی[۱] بیا ادغام نه کیږی فِیۡ یَوۡمٍ، قَالُوۡا وَهُمۡ۔

فائِده نمبر ۲ په حروف حلقی کی د مثلین ادغام کیږی لکه یُوَجِّهۡهُ مَا لَمۡ تَسۡتَطِعۡ عَّلَيۡهِ ـ لکن د متجانسین[۲] یا متقاربین ادغام نه کیږی لکه فَاصۡفَحۡ عَنۡهُمۡ، سَبِّحۡهُ، لَاتُزِغۡ قُلُوۡبَنَا۔

فائِده نمبر ۳ اکثره ځایونو کی ادغام تام کیږی صرف په څلورو صورتو کی ادغام ناقِص کیږی ـ

(۱) د طاء ادغام په تاء کی لکه بَسَطۡتَّ۔

(۲) د نون ادغام په واو کی لکه مِنۡ وَّالٍ۔

(۳) د نون ادغام په یاء کی لکه اَنۡ يَّاۡخُذَ۔

(۴) د قاف ادغام په کاف کی یو ځای اَلَمۡ نَخۡلُقكُّمۡ جوازًا۔

---

[۱] تشریح د حروف مده ادغام په خپل مماثل کی ځکه نه کیږی چی که چیری ادغام وسی بیا هغه مدیت د حرف مده نه پاتیږی حالانکه مدیت بالاتفاق قوله قائل دی ۱۲ حقانی

[۲] د حروف حلقی په خپل مماثل کی چاره بی له ادغامه نسته ولی چی قاعده ورته متوجه ده او په غیر کی د حروف حلقی ځکه ادغام نه کیږی چی ادغام د باره د تخفیف کیږی او د دلته د ادغام کول لوثقل راځی ۱۲ حضرت فضل الحق حقانی خادم التجوید والقرآت جامع تجوید القرآن کوټه

اووه ویشتم سبق

د مدفرعی متصل ومنفصل بیان

سوال د مد اصلی او مد فرعی مطلب څه دئ!

جواب حروف مده د خپل اصلی او فطری مقدار موافق کشولو او اوږدولو ته مد اصلی ویل کیږی لکه په قالُوا کی الف او واو. دَاعِیَ کی یاء.

او دیو سبب له کبله دا حروف مده تر خپل اصلی مقدار زیات کشولو ته مد فرعی ویل کیږی. لکه جاءَ.

سوال د مد فرعی څو سببونه دي!

جواب د مد فرعی دوه سببه دی همزه، سکون اصلی یا عارضی،

سوال په سکون اصلی او عارضی کی څه فرق دئ!

جواب سکون اصلی هغه سکون دی کوم چی همیشه ویل کیږی سکون عارضی هغه دی چی صرف په وقف کی ویل کیږی.

سوال د کوم مد فرعی چی سبب همزه وی د هغه څو قسمونه دی!

جواب صرف دوه قسمونه دی. کرچیری د حروف مده وروسته همزه په دا غه کلمه کی وی لکه جاءَ، سُوْءٌ، سِیْئَتْ، دی ته متصل وائی.

او کهچیری تر حرف مده وروسته همزه په بله کلمه کی وی لکه

Maktaba Tul Ishaat.com

اِنَّآ اَعۡطَیۡنٰکَ الۡکَوۡثَرَ ۔ قَالُوۡٓا اٰمَنَّا ۔ فِیٓ اَنۡفُسِهِمۡ، دی ته مدِ منفصل وائی۔

اته ویشتم سبق

د مدِ فرعي «لازم او عارض» بیان

سوال د سکون په اعتبار سره د مد څو قسمونه دي!

جواب د سکون په اعتبار سره د مد دوه قسمه دي

(۱) مدلازم ، (۲) مد جائز۔

د مدلازم پنځه قسمونه دي۔

(۱) مدلازم کلمي مثقل، هغه دي چي حرف مده په کلمه کی وی او وروسته تر حرف مد چي کوم حرف وی پر هغه باندی شد وی لکه حَآجَّ ، دَآبَّة،

(۲) مدلازم کلمي مخفف ۔ چي وروسته تر حرف مد صرف سکون وی لکه اٰلۡاٰنَ ۔

(۳) مدلازم حرفي مثقل ۔ هر کله چي حروف مده په حروف مقطعا تو کی وی او تر حرف مد وروسته حرف مشدد وی لکه په الٓمّٓ کی لام،

(۴) مدلازم حرفي مخفف، هر کله چي حروفِ مده په حروف مقطعا تو کی وی وروسته تر حرف مد ساکن حرف وی لکه په

الٓمٓ کې د میم سکون.

(۵) مَدلازم لین: هرکله چې د حروف لین وروسته سکون اصلي راسي. او دا صرف په حروفِ مقطعاتو کې په (عین) کې دوه ځایه دي. کٓهٰیٰعٓصٓ په سورهٔ مریم کې. اوبل حٰمٓ ٭ عٓسٓقٓ ٭ په سورهٔ شورٰی کې.

سؤال: د مد جائز قسمونه بیان کړئ!

جواب: د مد جائز دوه قسمونه دي.

(۱) چې د حرف مَد وروسته سکون عارضي وي لکه اَلْعٰلَمِیْنَ ٭ په وقف کې. دې ته مَد عارض وقفي ویل کیږي.

(۲) چې د حرف لین وروسته سکون عارض سي لکه مِنْ خَوْفٍ ٭ وَالصَّیْفِ ٭ په وقف کې دې ته مَد عارض لین وائي.

یادونه: د مَد لازم کلمي مخفف په قرآن کې صرف یو مثال دئ اٰلْئٰنَ کوم چې په سورهٔ یونس کې دوه ځایه دَه.

فائده: حروف مقطعات د بعض سُورتو په شروع کې هغه پرې پرې حروفو ته ویل کیږي.

او دا سې حروف مقطعات چې مد باندې کیږي. څوارلس حرفونه دي چې مجموعه یې دا ده. نَقَصَ عَسَلُکُمْ حَيٌّ طَاهِرٌ.

دا حروف پر درې ۳ قسمه دي.

Maktaba Tul Ishaat.com

(۱) هغه حروف چې په هغو کې مد فرعي دی اته دي نَقَص عَسُلکُمْ۔
(۲) هغه حروف چې مد اصلي په کښې دی پنځه دي، حَیٌّ، طَهَرَ۔
(۳) په کومو کې چې هیڅ مَد نشته دا صرف یو حَرف الف دیٔ۔

نه ولسیشتم سَبق

دَ مَدُونو مقدَارُونَه

سَوال دمدونو مقدارونه بیان کړئ!

جَواب دمدونو مقدارونه درې دي

(۱) قصر۔ یعني هغه اصلي مقدار په اندازه ددوو حرکتو.

(۲) توسط - یعني درمیانه مقدار په اندازه دڅلورو حرکتو۔

(۳) طُول، سېراوږ دَوِل یعني شپږ حرکته مَد کول۔

سَوال دمدونو په قسمُو کې مقدارونه دمد بیان کړئ!

جَوَاب (۱) په مَد اصلي کې صرف قصر دیٔ۔

(۲) په مَد متصل او منفصل کې صرف توسط دیٔ۔

(۳) دمد لازم په څلور سره قسمونو کې طُول دیٔ۔

(۴) په مَد لازم لین طول و توسط بهتر دیٔ. قصر هم نه دیٔ۔

(۵) په مَد عارض وقفي کې طول بهتر دیٔ، بیا توسط دیٔ، بیا قصر، په مد لین عارض کې قصر بهتر دیٔ. بیا توسط، بیا طول۔

دیرشم سبق

د هاءِ ضمیر بیان

سوال هاءِ ضمیر څه ته ویل کیږي!

جواب د عربی ژبې په اعتبار سره دا د واحد مذکر غائب ضمیر دئ. ه، په معنی د (هغه) مثلاً کِتَابُهٗ. د هغه کتاب.

سوال د دې هاءِ ضمیر څو قاعدې دي!

جواب د دې هاءِ ضمیر دوې قاعدې دي. یوه قاعده د دې هاء ضمیر د حرکت (زیر، پیښ) دوهم د کشولو او نه کشولو.

سوال د حرکت قاعده په څنګه ده!

جواب که چیرې د دې هاءِ ضمیر مخکې زیر یا یاءِ ساکن وه نو هلته هاءِ ضمیر مکسوره کیږي لکه بِهٖ، فِیْهِ، او که چیرې مخکې تر هاءِ ضمیر زیر، یا یاءِ ساکن نه وه هلته مضمومه ده لکه لَهٗ وَامْرَأَتُهٗ، اَخَاهُ، رَأَیْتُمُوْهُ، اَنْزَلْنٰهُ.

فائده: په قرآن مجید کې پنځه هاءِ ضمیر دي کوم چې د دې قاعدې څخه خلاف دي. اَرْجِهْ، اَلْقِهْ، چې پر ځای د مکسور کیدو ساکنې دي. عَلَیْهُ اللّٰهَ، وَمَآ اَنْسَانِیْهُ، چې پر ځای د مکسوره کیدو مضمومه دي. وَیَتَّقْهِ، چې

Maktaba Tul Ishaat.com

پرځای د مضموم کیدو مکسوره دی ؎

سَوال د هاءِ ضمیر د کښَولو څه قاعده ده!

جَواب د هاءِ ضمیر مخکی او وروسته که چیری متحرک حروف وَه نو هغه هاءِ ضمیر په صِله سره یعنی اشباع سره د حرکت ویل کیږی لکه اِنَّهٗ فِی، بِعِبَادِهٖ بَصِیْرًا۔ او که چیری ساکن وو بیا هٰاءِ ضمیر نه کښیږی۔ لکه مِنْهُ الْاَنْهٰرُ۔ لَهُ الْحَقُّ۔

فَائِدَه: په قرآن مجید کی دوه ضمیره د دی قاعدې خلاف راغلی دي۔ ؎ یَرْضَهُ لَکُمْ چی د هاءِ ضمیر نه کښیږی۔ او بل فِیْهٖ مُهَانًا، چی دا بیا بیله کښیدَ لو صحیح نه دی۔

فائِده: حرکت کښَولو ته صِله او اشباع وائی۔ نه کښَولو ته قصر او عدم اشباع وائی۔

؎ تشریح: په لفظ د یَرْضَهُ کی ځکه هاءِ ضمیر نه کښیږی که څه هم ظاهِرًا ما قبل او ما بعد متحرک دی ولی چی اصل د یَرْضَهُ یَرْضَاهُ وو یعنی په اصل کی مخکی تر هاءِ ضمیر الف ساکنه منقلبه د یاء څخه موجود دی نو ما قبل یې ساکن سو۔ او فِیْهٖ مُهَانًا کی ځکه کښیږی که څه هم ما قبل یې یاء ساکنه ده دا جمعًا بین اللغتین ځکه ابن کثیر مکیؒ مطلقًا هاءِ ضمیر کښَوی ۱۲ احقر فضل الحق حقانی غفرله الباری

؎ تشریح۔ په دُوو او لو کلما تو کی ځکه ساکنه ده چی دلته په حالت وقفی د ناقصا تو یاء حذف سوی ده هر کله چی هاءِ ضمیر د هغه یاء قائم مقام سوه نو څرنګه حرف صحیح دی ځکه نو په جزم سره ساکنه سوه۔ لو په دا دُوو نورو کی په ځای د مکسوره کیدو مضمومه ده اتباعًا للاصل۔ او په یَتَّقِهِ ځکه مکسوره ده چی اصل یې یَتَّقِیْ وو نو په اصل کی مخکی تر هاءِ یاء ده ۱۲ والله اعلم احقر فضل الحق حقانی غفرله الباری

یوویشتم سبق

داجتماع ساکنین بیان نمبر ۱

سوال داجتماع ساکنین مطلب اومفهوم څه دئ!

جواب داجتماع ساکنین مطلب دی ددووساکنو یوځای کیدل.

سوال دالتقاءِ ساکنین مختصره قاعدې څه دي!

جواب د دې دوه حالتونه دي

(۱) اول داچې دوه ساکنه په یوه کلمه کې وی او اول ساکن مده وی. دوهم ساکن خواه اصلی وی لکه اَلْاٰنَ ، دَآبَّةٌ - او که دوهم ساکن عارضي وي لکه یَعْلَمُوْنَ ۝ تُکَذِّبٰنِ ۝ قَدِیْرٌ ۝. دا دواړه صورتونه جائز دي. دې ته اجتماع ساکنین علی حده وائی.

(۲) دوهم داچې دوه ساکنه په دوو کلموکې وی یعنی اول ساکن دکلمې په اخر کې وی او دوهم ساکن دکلمې په شروع کې وی لکه وَاسْتَبَقَا الْبَابَ چې په اصل کې وَاسْتَبَقَا اَلْبَابَ، وو د اَلْبَابَ په اول کې چې کوم همزه ده هغه وصلي ده په منځ کې دکلام حذف سوه نو دوه ساکنه په دووکلموکې جمع سول. لفظ سو وَاسْتَبَقَا الْبَابَ. دا اجتماع ساکنین ناجائز ده. دې ته اجتماع ساکنین علی غیر حده وائی.

فائده: د دوو ساکنو اجتماع په یوه کلمه کې دا صورت هم کیدای سي

Maktaba Tul Ishaat.com

چې دوه ساکنه په یوه کلمه کې وي او اول ساکن حرف مده نه وي لکن دا صورت همیشه په وقف کې کیږي. او په وقف کې دا جائزده نه په وصل کې لکه قَدْرْ ، عُشْرْ ، ذِكْرْ ،

دودیرشم سبق

اجتماع ساکنین نمبر۲

سوال هر کله چې التقاء ساکنین علی غیر حده غیر جائزده نو څه کول پکار دي!

جواب په دوو کلمو کې د اجتماع ساکنین ختمولو طریقې دا دي!

(۱) کله چیرې د دوو ساکنینو اول حرف مده وو حذف کیږي لکه وَاسْتَبَقَا الْبَابَ او فِي الْأَرْضِ

(۲) کله چیرې یو د ساکنینو څخه میم د جمع وو ضمه ور کول کیږي لکه عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ.

(۳) کله چیرې اول ساکن واو لین د جمع وو هغه ته هم ضمه ور کول کیږي لکه وَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ

(۴) کله چیرې اول ساکن د مِنْ نون وو هغه ته زور ور کول کیږي.

(۵) کله چیرې اول ساکن د الٓمٓ میم وو هم زور ور کول کیږي.

لکه اَلــٓمّٓ اللّٰهُ.

(۶) که په دی مذکوره صورتونو یو هم نه وو بیا اول ساکن ته زیر ورکول کیږی لکه قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ ، اَوِادْعُوا الرَّحْمٰنَ.

فائده: که چیری د یو کلمی په اٰخر کی تنوین وی. او د بلی کلمی په اول کی همزهٔ وصلی وی نو په منځ کی د کلام همزهٔ وصلی حذف کیږی. وروسته دوه ساکنه سره جمع کیږی لهٰذا اول ساکن ته چی تنوین دی کسره ورکول کیږی لکه بِزِیْنَةِنِ الْکَوَاکِبِ. خَبِیْثَةِنِ اجْتُثَّتْ. اَحَدُنِ اللّٰهُ.

فائده

سوال حرکتونه څرنګه اداکیږی!

جواب حرکات، زور، زیر، پیښ، ته ویل کیږی.

زور، سیده په خلاصه خوله سره اداکول پکار دی. چی د خولی د خلاص والی له کبله آواز خلاص د خولی څخه راوځی. لکه بَ تَ ثَ

زیر: د شونډانو د لاندی و طرفته د میلان پیداکیدو څخه چی د یاء معلومی بوی ورکړل سی اداکیږی لکه: قِ، لِ، مِ.

پیښ: د شونډانو د یوځای راټولولو (ګول کیدو) څخه چی د واو معلوم بوی ورکړل سی اداکیږی لکه، شُ، طُ، رُ.

Maktaba Tul Ishaat.com

سَوال دا دې حرکتونو غلط اداکولو څه صورت دئ!

جَواب په زور کې شوندان راټولول، یا شوندان د لاندې

وطرفته مائل کول په دواړه صورتونو کې زور غلطیږی۔

په زیر: کې د شونډانو راټولول یا خوله خلاصول په دواړه

صورتونو کې د زیر اداکیدل صحیح نه دې۔

په پیښ کې د خولې د خلاصولو یا خُوله لاندې طرفته د مائل

کولو څخه پیښ صحیح نه اداکیږی۔

سَوال د سکون مطلب څه دئ!

جَواب د سکون اداکیدل دا دې چې په حرف کې د حرکت یا

ښورولو کیفیت را نه شي او هغه سبب د اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، لام، یا د

اَنْعَمْتَ نون ښورول غلط دی۔ البته د قلقلې په حروفو کې حرکت

پیدا کیږي۔

سَوال دَ تشدید مطلب څه دئ!

جَواب مشدد حرف دوه واره ویل کیږی۔ اول ساکن ثانی

متحرک او هغه سبب په مشدد حرف کې د دوو حروفو اندازه

ځنډ کیږی۔ د دې سبب که چیرې پر مشدد حرف باندې وقف

وکړل شي نو د حرف په اداکیدو کې ځنډ کول پکار دئ. ولې چې

مشدد حرف اول ساکن دوهم متحرک وی۔ په وقف کې دا متحرک

هم ساکن سو نو د واړه ساکنان اداکول پکار دي لکه اَلْمُفَرُّ

یادونه: زیر او پیښ همیشه باریک وي او زور که چیرې پر باریک حرف باندې وو باریک ویل کیږي ورنه ډک ویل کیږي.

فائده:

سوال لَا تَأْمَنَّا څرنګه ویل کیږي!

جواب په لَا تَأْمَنَّا کې چې کوم نون دی هغه مشدد دی. د تشدید له کبله اول نون ساکن ویل کیږي بیا متحرك. نو هر کله چې اول ساکن وویل سي نو به دواړه شونډان سره راټول کړي. او دي راټولیدو سره به یو الف اندازه غنه وکړي. ولې چې نون مشدد دئ. او په هر نون مشدد کې غنه ضروري ده. لکن هر کله چې نون متحرك وائي باید په شونډانو کې راټولیدل نه وي.

فائده:

سوال. هغه الفاظ چې په صاد سره لیکلی دي او پر هغو باندې یو کشنئ سین هم لیکلی دئ څرنګه ویل کیږي!

جواب داسې الفاظ په قرآن مجید کې څلور دي.

(۱) وَيَبْصُطُ (۲ سپاره ۱۶ رکوع. (۲) بَصْطَةً (۸ سپاره ۱۶ رکوع)

(۳) اَلْمُصَيْطِرُوْنَ (۲۷ سپاره ۴ رکوع) (۴) بِمُصَيْطِرٍ (سورۂ غاشیه) په دوو اولو لفظو کې صرف سین دئ په دریم کې سین او صاد دواړه ویل جائز دي په څلورم صرف صاد ویل پکار دي.

Maktaba Tul Ishaat.com

درودیرشم سبق

وقف څرنګه کول پکار دی

سوال د وقف کولو څه مطلب دئ!

جواب د یو کلمې پر اخر باندی ساه اخیستل او دریدل.

د کلمې د اخر څخه مطلب دادئ چې د الفظ مختر د بل لفظ سره په لیکلو کې متصل نه وی لکه د مِنکُمْ پر مِنْ باندی وقف کول نه دی پکار بلکه پر کُمْ باندی وقف کول پکار دئ.

سوال په وقف کولو د کلمې د آخری حرف نوم څه دئ!

جواب موقوف علیه.

سوال پر موقوف علیه باندی څرنګه دریدل پکار دي!

جواب (۱) که چیری موقوف علیه حرف د اول څخه ساکن وو نو پر هغه باندی د ساه اخستلو په سبب وقف کیږی لکه فَلَا تَنْهَرْهُ

(۲) که چیری پر موقوف علیه حرف باندی عارضی حرکت وُو لکه په قَالَتِ الْاَعْرَابُ کې پر تا باندی نو پردی د وقف کولو خاص یو طریقه ده چې تاءِ ساکنه وَوَیل سی او ساه واخستل سی.

(۳) د لفظ په اخر کې که چیری ګول تاء وی نو هغه په هاءِ ساکنه سره بد لیږی. لکه حَسَنَةً باندی وقف وکړو نو حَسَنَهْ وایو.

(۴) د لفظ په اخر کی که چیری دَ گردیٔ تاء علاوه بل حرف وو او په هغه باندی د زوَر وتنوین وو نو په وقف کی هغه تنوین په الف سره بدلول کیږی لکه نِدَآءً اً په وقف کی نِدَآءًا ویل کیږی.

(۵) که چیری په موقوف علیه حرف باندی یو زوَر وو نو هغه ساکن کیږی لکه وَقَبْ په وقف کی وَقَبْ ویل کیږی.

(٦) که چیری په حرف موقوف علیه باندی یو زیر یا دوه زیره وی په داسی صورت کی دوقف دوی طریقی دی لکه تَااللّٰهِ. نَعِیْمٍ

(۱) وقف بالاسکان (۲) وقف بالروم. د اول مطلب دی حرف باالکل ساکن ویل. او د دوهم مطلب دی حرف موقوف علیه باندی چی زیر دی هغه زیر په قرار او آهسته آواز سره ویل.

(۷) که چیری په حرف موقوف علیه باندی یو پیښ یا دوه پیښه وه لکه نَسْتَعِیْنُ ﮤ او عَظِیْمٌ ﮤ

په داسی صورت کی دوقف ۳ دری طریقی دی. ۱ وقف باالاسکان (۲) وقف بالروم (۳) وقف باالاشمام. د اشمام مطلب دادیٔ چی حرف خوساکن وویل سی. لکن شونډان داسی راتول لکه څرنگه چی د پیښ اداکولو په وخت کی راتولیږی.

Maktaba Tul Ishaat.com

٣٤ څلورديرشم سبق

اِسکان، رَوم، اِشمام

سوال په اسکان، روم، اشمام سره د وقف کولو څه طریقه ده؟

جواب (۱) موقوف عَلیه (یعنی د کلمې اٰخرې حرف) بالکل ساکن کول او ساه اخستل دي ته وقف بالاسکان وائي۔ او هم دا طریقه زیاته مشهوره ده۔

(۲) د حرف موقوف علیه حرکت آهسته ویل وقف بالروم ورته وائي لکه قَـدْرٍ ؕ

(۳) هغه حرف چې پر ده باندې پېښ وي هغه ساکن وکړل سي۔ او د هغه سره شونډان ګول کول د پېښ و طرفته اشاره کول دي ته وقف بالاشمام ویل کیږي۔

فائده: وقف بالاسکان په هر حرف او هر حرکت باندې کیږي۔ وقف بالروم صرف په زېر او په پېښ کې کیږي۔ وقف بالاشمام صرف په پېښ کې کیږي۔

فائده: د وقف تر ټولو لوی اُصول دا دئ چې د رسم الخط تابع دی۔ یعنی لفظ چې څرنګه لیکلی وي په وقف کې هم هغه دول ویل له کیږي ګول تاء په هاء سره بدلیږي۔ دوه زېره په الف سره

بدلیږی ولې چې د دوه زَروه وروسته الف لیکلی وی لکہ عَلِیْمًاہ خنجری پیښ یا زیر یا ولاړ زَوَر په وقف کې نه وَیَل کیږی ولې چې حرکات او سکنات د رسم الخط څخه خارج دي. ددی حرکاتو ولیکلو ته په وقف کې اِعتبار نشته.

فائده:

سوال رومر او اشمام په کومه ځای کې جائز نه دي!

جواب (۱) په عارضی حرکت (۲) گول تاء باندی وقف بالروم یا اشمام جائز نه دئ!

پنځه دیرشم سبق

د معنیٰ سره د وقف تعلّق

سوال وقف په کومه ځای کول پکار دي!

جواب د وقف معنیٰ ده دریدل او ساه اخستل.

ځکه چې د ساه اخستلو سره د وقف خاص تعلق دی. ددی دپاره د وقف دوه قسمونه دي!

(۱) وقفِ اِختیاری (۲) وقفِ اِضطراری

چې په معنیٰ باندی فکر ولری او کومه ځای چې کلام د خداوند پوره سو په هغه ځای ودریږی. دې ته وقف اختیاری ویل کیږی.

Maktaba Tul Ishaat.com

(۲) لکن که چیری داسی ځای وقف وکړی چی کلام خداوندی پرهغه ځای باندی پوره نه وی . لکن دساه د تنګید وله سببه د اخِر دکلمی ساکن کړی وقف ئې وکړي دې ته وقف اضطراری ویل کیږی [1]

شپږ دیرشم سبق

وقف پرکوم ځای کول پکار دئ

سوال که چیری څوك وقف کوی نو پرکوم ځای کول پکاردی!

جواب بهتره داده چی پرکوم ځای چی خبره پوره سی هلته دریدل پکاردی . د پوره کیدو دری[3] درجی دې .

(۱) پرکوم ځای چی مضمون ختم سی هلته دریدل وقف تام دئ . لکه پر وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝

(۲) پرداسی ځای وقف کول چی جمله خو ختمه وی لکن مضمون نور هم وی هغه ته وقف کافی ویل کیږی لکه پر وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ یُنْفِقُوْنَ ۝ چی دمتقینو نور بحث هم سته خو دا جمله پوره سوه .

---

[1] تشریح: مصنف د خلاصة التجوید دوقف مختصره قسمونه ذکر کړه . خو دوقف نور قسمونه هم سته . [1] وقف انتظاری هر کله چی په یوه کلمه کی نور قرائت هم وی دهغو د پوره کید وه باره . [2] وقف اختباری پر داسی کلمه وقف کول چی دهغی رسم او تلفظ سره موافق نه وی استاذ د شاګرد د امتحان اخستلو دپاره هلته ودریږی [3]
ازاحقرالانام فضل الحق حقانی غفرله

(۳) پر داسې ځای دریدل چې جمله یا مضمون پوره سوی نه وی۔ لکن د جملې په منځ کې پر داسې ځای دریدل چې د دی جملې خبره پر ذهن کې راسې دې نو وقف حَسَن ویَل کیږی لکه وقف پر بِسۡمِ اللّٰهِ ؕ

سَوال کرچیرې داسې ځای وقف وکړل سی چې هیڅ خبره په ذهن کې نه راځي ددی وقف نوم څه دئ۔

جَواب ددی وقف نُوم وقف قبیح دی لکه وقف په سورة فاتحه کې پر کاف د اِیّا کَ۔

اووه دیرشم سَبق

رُمُـوز

سَوال کرچا ته معنیٰ معلومه نه وی نو به څه کوي!

جَواب بهتره داده چې د وقف پر عَلاماتو باندی وقف وَکړي علامات د وقف دادی:۔ م، ط، ج، ز،

سَوال د وقف وروسته بیرته د شاه لفظونه راګرځوی او که د وقف وروسته د مخ د کلماتو څخه ویَل پکار دي!

جَواب کرچیرې وقف پر مذکوره علاماتو باندی وو بیا د شاه څخه د راګرځیدو ضرورت نشته مخته دې شروع وکړي۔

Maktaba Tul Ishaat.com

اوکړچيرې هلته څه علامت نه وي يا لا وي بيا دوروسته کلما تو څخه راګرځول پکار دي.

اته ديرشم سبق

څه ضروري مسئلې

سوال دسکتې څخه مطلب څه دئ او دا څو ځايه ده!

جواب په قرآن مجيد کې څلور ځايه سکته ده (۱) په سوره کهف کې وَلَمْ يَجْعَلْ لَهٗ عِوَجَا ۜ سکته قَيِّمًا (۲) په سوره ليس ۴ رکوع کې مِنْ مَّرْقَدِنَا ۜ سکته هٰذَا (۳) په سوره قيامه کې مَنْ ۜ سکته رَاقٍ. (۴) په سوره مطففين کې كَلَّا بَلْ ۜ سکته رَانَ.

دَ سکتې مَطلب

دسکتې مطلب دا دئ چې هلته بيله ساه اخستلو څه ودريږه. او دا هم ياد وسا ته چې د سکتې حکم د وقف دئ. صرف فرق دا دئ چې په وقف کې اٰخر د کلمې ساکن کيږي سره د ساه اخستلو او په سکته کې ساه نه اخستلې کيږي. لهذا په سوره کهف کې چې کومه سکته ده دا رنګه کيږي چې څه دوه زورَه په الف سره بدليږي. همدا رنګه مَنْ، رَاقٍ. کې نون ساکن ويل کيږي دسکتې له سببه د رَاقٍ

د راء سره نه جنګیږي.

او همداغه صورت دې په بل ژبان کې. او په اولو دوو ځایو کې وقف کول هم صحیح دي ځکه دوقف رموز جوړ سوي دي.

سوال په قرآن مجید کې هغه کومې کلمې دي چې د هغو په اخر کې الف لیکلی دی په وصل کې نه ویل کیږي. او په وقف کې ویل کیږي.

جواب داسې کلمې په قرآن مجید کې اوه دي (۱) اَنَا ر هر ځای چې وي (۲) لٰكِنَّا په سورة کهف ۵ رکوع کې (۳) اَلظُّنُوْنَا په سورة احزاب ۲ رکوع کې (۴) اَلرَّسُوْلَا او (۵) اَلسَّبِیْلَا په سورة احزاب ۸ رکوع کې او اول قَوَارِیْرَا په سورة دهر ۱ رکوع کې. (۶) سَلَاسِلَا

یادونه: اَنَامِل، اناسِیَّ، اَنَاب، اَنَابُوا، لِلْاَنَامِ، دلته الف همیشه ویل کیږي.

سوال آیا په قرآن مجید کې داسې لفظ هم سته چې په وقف کې هغه دوه قسمه ویل کیږي.

جواب وو صرف دوه لفظونه دي یو فَمَا اٰتٰىنِۦَ (۱) په سورة نمل ۳ رکوع کې. دا لفظ په وقف کې فَمَا اٰتٰىنْ په اثبات دیاء هم صحیح دی او فَمَا اٰتَانِیْ په اثبات دیاء هم صحیح دی.

(۲) دوهم. سَلَاسِلَا. په سورة دهر کې. چې دا لفظ په وقف کې

Maktaba Tul Ishaat.com

سَلٰاسِلَ په حذف دالف او سَلٰاسِلاً په اثبات دالف دواړه دوله ویل جائز دي.

سوال هغه کلمې را او ښیاست چې دهغو په اخر کې الف لیکلی دی لکن په هیڅ حال نه په وصل او نه په وقف کې ویل کیږي.

جواب داسې کلماتي په قرآن کې نه دي. یَعۡفُوَا په سورة بقره ۳۱ رکوع کې. اَنۡ تَبُوۡٓءَا په سورة مائده ۵ رکوع کې. لِتَتۡلُوَا په سورة رعد ۴ رکوع. لَنۡ نَّدۡعُوَا سورة کهف ۲ رکوع. لِیَرۡبُوَا سورة روم ۴ رکوع. لِیَبۡلُوَا په سورة محمد صلی الله علیه وسلم رکوع (۱) نَبۡلُوَا سوره محمد صلی الله علیه وسلم (۴) رکوع. ثَمُوۡدَا په سورة هود، فرقان، عنکبوت او نجم کې. او دوهم قَوَارِیۡرَا په سورة دهر کې.

سوال هغه کلماتي را او ښیاست په کوم کې چې الف په منځ کې د کلما تو لیکلی دی مګر زائد دی یعنی نه ویل کیږي.

جواب (۱) په سورة آل عمران کې لَاِلَی اللّٰهِ، په سورة توبه کې (۲) وَلَااَوۡضَعُوۡا (۳) په سورة نمل کې لَااَذۡبَحَنَّهٗ. په والصفت کې لَااِلَی الۡجَحِیۡمِ همدارنګه په سورة آل عمران کې اَفَا۠ئِنۡ. او خوځایه مَلَا۠ئِهٖ. او په سورة یونس کې مَلَا۠ئِهِمۡ او په سورة کهف کې لِشَا۠ئۡءٍ همدارنګه مِنۡ نَّبَا۠ئِ. او په سورة فجر و غیره کې وَجِا۠ئَ او مِا۠ئَةً ومِا۠ئَتَیۡنِ. هر ځای چې وي.

سَوال خه دا سې لفظ ستد چې په روایت حفصؒ کې دوه ډوله وَ یَل صحیح دي یعنې په وقف او وصل کې.

جَواب په سورة روم ٦ رکوع کې ضُعفٍ دوه ځایه او ضُعفًا دلته په دې درو الفاظو کې د ضاد ضمه او فتحه دواړه جائز دي.

نه دیرشم سَبق

مُختلف معلومات

سِوال د مقطوع او موصُول او تاء طویله او مدوره تشریح وکړئ!

جَواب کوم چېرې قرآني کلمې جلا جلا لیکلی وي هغوته مقطوع والي او د هر یوه په آخر باندې وقف صحیح دئ مثلاً فَمَالِ هٰٓؤُلَآءِ د سورة نساء ١١ رکوع. او "مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ" د سورة کهف ٦ رکوع. مَالِ هٰذَا الرَّسُوْلِ. په سورة فرقان ١ رکوع. فَمَالِ الَّذِيْنَ. په سورة معارج کې څلور ځایه (ل) چې کوم حرف جار دئ. د مجرور نه جلا دئ. د رسم الخط د اتباع په موافقت پر لام باندې وقف جائز دی.

او دیو ځای لیکل سوو کلماتو ته کوموته چې موصول ویل کیږي صرف پر دوهم کلمه باندې وقف جائز دئ مثلاً پرعَمَّ کې پر

هُوباندې چې دکلمې آخِر دې جائز دې او پر دَ غُوباندې وَقف نۀ دې جائز.

داسماوو په اٰخِر کې تاء تانیث په قرآن مجید کې اکثره خومدَوَّره (گول) ة - په شکل ده لیکلې وې. لکن کله کله اوږده هم لیکلې وې - په دواړو صورتو کې وقف د رسم الخط تابع وې.

یعنې گردَې تا په هـاء سَره بَدلیږی. او اوږده تاء تاء وَیَل کیږی لکه اِنَّ رَحمَتَ اللّٰهِ.

دَ تلاوت عیبُونه

سَوال دتِلاوت عیبونه چې دهغه څخه ځان ساتل پکار دي هغه کوم کوم دي.

جَواب دتلاوت عَیبونه دادي.

تَطرِیب: یعنې مد اصلي زیات کشُول ترځپل مقدار.

ترعیـد: بیله نرمۍ اولطافته په لوړ لوړ آواز سره وَیَل.

تَطنِین: په پزه کې وَیـل.

ترقیص: حرف ساکن وَیَل بیا حرکت وَیَل مثلاً اَنْ هَدٰینَا

عنعَنه په همزه کې دعین آواز او یا په عین کې همزه اواز پیدا کول

لَکـَزَه داظهار پرځای ادغام کول مثلاً فَاصْفَحْ عَنْهُمْ.

وَتَبـه دلول لفظ مکمل کیدو نه مخکې بل لفظ شروع کول

همهمه مخفف حروف مشدد او مشدد حروف مخفف کول.

شلویشتم سبق

د تلاوت ادبونه

د تعلم او تعلیم د قرآن مجید د تلاوت او د ختم د دعاء وروسته داسې ډیر آداب ستهٔ. مګر بعضې ضروري شیان دلته لیکل کیږي:

د مخرجونو او صفتونو تصحیح، په خوش آواز ئې سره تلاوت کول د معنا نیو فهم، عمل، اخلاص، په اودا سره سره ویل. مسواک وهل عطر استعمالول، د فراغت په وخت کې تلاوت کول، پتړ پاک او صاف ځای کې، په بازار او د بیعقلانو په مجلسو کې نه ویل. د خندلو څخه او همدارنګه د قرائت په منځ کې د اجنبي خبرو څخه پرهیز کول.

سره جای اغوستل، د قبلې شریفې وطرفته مخ کول. په سکون او وقار سره سر ټیټ کښینستل. د قرائت څخه مخکې اَعُوْذُ بِاللّٰهِ. او بِسْمِ اللّٰهِ. ویل. بَیْنَ السِّرِّ وَالْجَهْرِ تلاوت کول، په اوامرو او نواهي کې فکر کول. او په زړه سره هغه قبلول. په خپلو ګناهونو

باندې استغفار ویل. هرکله چې د حضرت محمد صلی الله علیه
وسلم مبارك نوم ذکر سي پرهغه درود ویل. د رحمت پر آیا تونو
باندې خوشحاله کیدل او دُعا غوښتل، او د عذاب پر آیا تونو
باندې بیریدل او د عذاب څخه پناه غوښتل. د دُعا پر آیت
باندې عاجزي کول. دَ وَالتِّيْنِ په اخر کې بَلٰى وَاَنَا عَلٰى ذٰلِكَ
مِنَ الشَّاهِدِيْنَ او د سورة قیامه په اخر کې بَلٰى ویل.
د سورت مُرسلات په اخر کې اٰمَنَّا بِاللهِ ویل، د فَبِاَيِّ اٰلَآءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ د پر اخر باندې وَلَا بِشَيْءٍ مِّنْ نِّعَمِكَ رَبَّنَا
نُكَذِّبُ فَلَكَ الْحَمْدُ ویل،
د سورة ملك په اخر کې اَللهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ویل.
د وَالضُّحٰى څخه د قرآن مجید تر اخر پوري د هر سورة پر ختم باندې
تکبیر ویل.
هرکله چې د کفارو مقوله راسي په کښته آواز سره ویل.
د سجدې پر آیا تو باندې سجده کول. او ریدونکي د تلاوت
په وخت کې د خبرو څخه منع کول، هرکله چې تلاوت ختم کړي
په آخر کې صَدَقَ اللهُ الْعَظِيْمُ، ویل.

ختم سو خلاصة التجويد پښتو

د الله تعالى په فضل او احسان سره ....

اعلان

محترمو مسلمانو!

مکتبۃ القراءت (رجسټرډ) کوئټه اراده لري چې د علوم دینیه کتابونه په اعلیٰ کتابت، نوی ډیزائن اعلیٰ کاغذ او په ښائسته ټائیټل سره د وطن پردین مینو مسلمانانوته چاپ او د مطالعې د پاره زمینه برابره کړي.

یو د هغو څخه د علم تجوید نوي کتابونه دي. چې په نوي انداز او جدید کتابت او جدید حواشیو سره هیوادوالوته وړاندې کیږي.

د دې سره سره چې دا کار به په احسن طریقه سره په نامه د

مکتبۃ القراءت کوئټه سرته رسوي!

همدا رنګه مونږ اراده لرو چې د علم اصواتو یعنې هغه د قرآن کریم د تلاوت، إسلامی نعتونو، او د جیدو او تکړه علماو و تقریرونوته یو لوادره په نامه د حقانی تقاریر سنټر قائمه کړو تر څو یو

مسلمان ته د کتاب او آواز یو ځای پیدا کیدل آسانه سي

Maktaba Tul Ishaat.com

الحمد لله

په خپله مورنۍ پښتو ژبه سلیسه او آسانه

ادبي کندهاري

پښتو

تعلیم الاسلام

كتبه حقاني غفرله

چې د مولانا مفتي کفایت الله صاحب تصنیف دئ

پښتو ترجمه

فضل الحق حقاني المقرئ

نوې ترجمه، نوې کتابت، نوې ډیزائن، ښائسته ټائټل

ناشر
مکتبة القراءت
کوئټه بلوچستان

[redacted]

دَ علم تجوید او قِراءت د مشهورو او مُعتبرو کتابونو لویه اداره

دَ مکتبة القِراءت نوی مطبوعات

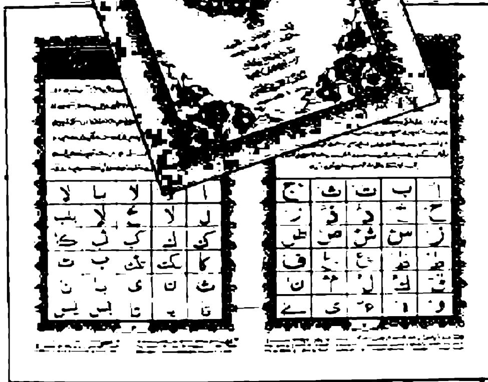
جمال القرآن	پښتو/ وفارسی مع تشریحات جدیده
فوائد مکیه	پښتو/ وفارسی مع تشریحات جدیده
مقدمة الجزریه	پښتو/ وفارسی مع تشریحات جدیده
القول السدید	پښتو مع الحواشی جدیده
هدایة المستفید	پښتو مع الحواشی وتشریحات جدیده
مفتاح التجوید	پښتو/ وفارسی مع تشریحات جدیده
خلاصة التجوید	پښتو مع تشریحات جدیده
تسهیل التجوید	پښتو مع تشریحات جدیده
تیسیر التجوید	پښتو (زیرطبع) مع تشریحات جدیده
تجوید محمدی	پښتو مع تشریحات جدیده
معارف التجوید	پښتو مع رسم قرآن مجید
مقدمة التجوید	پښتو (زیرطبع) مع تشریحات جدیده
اَمانیّهٔ شاطبیّه	پښتو دوه جلده مکمله شرح (زیرطبع)
تنشیط الطبع فی اجراء السبع	پښتو سره د رحمتُ النفع (جدیده

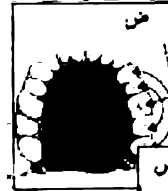
Maktaba Tul Ishaat.com

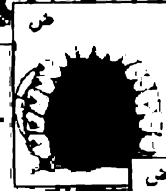

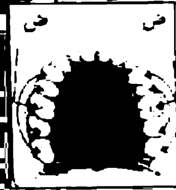

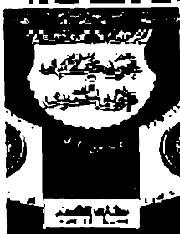

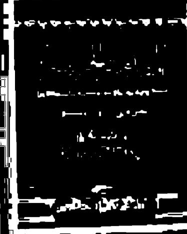

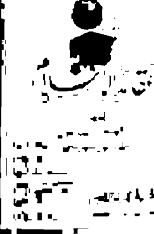

مکتبۃ القراۃ والتجوید
کاسی روڈ شالدرہ کوئٹہ